

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXIV, broj 31

7. kolovoza 2014.

cijena 200 Ft

Koljnofski tjedan uz ples i tamburu

Foto: Timea Horvat

9. stranica

Susret Hrvata Raca

6. stranica

Birjanski Hrvatski dan

7. stranica

Sv. Ilija u Brlobašu

12. stranica

Komentar

Preispitivanje dosadašnje djelatnosti

Hrvati u Mađarskoj okupljaju se na mjesnim, regionalnim i državnim priredbama za koje pokazuju iznimno veliko zanimanje, čime iskazuju kako postoji potreba ne samo za opuštanjem nego i za druženjem, jačanjem zajedništva i osjećaja o pripadnosti zajedničkome stablu, hrvatskome narodu. Svaka regija, svaka subetnička skupina ima svoje regionalne i uže zavičajne posebnosti, koje se lako mogu premostiti. Tradicija, kultura, običaji uvijek povezuju, one su mostovi među narodima, ali i među subetničkim skupinama pojedinih naroda, tako i Hrvata u Mađarskoj. Odlika im je da su u većini otvorene za najširu javnost. Njihovo priređivanje ponajviše ovisi o organizatorima, prije svega o djelatnim pojedincima, udrugama i narodnosnim samoupravama. Da njih nema, ne bismo imali ni bogat kulturni život, po čemu smo doista prepoznatljivi. Posve je drukčije stanje kada je u pitanju istinski društveni i politički život Hrvata u Mađarskoj. Nema ni približno one živosti koja odlikuje kulturni život. Iako zakon daje i velike mogućnosti na polju predstavljanja i zastupanja interesa, na polju vrtičkog odgoja i obrazovanja, jezičnih prava, u većini se ne koristimo njima, barem ne onoliko koliko bismo mogli i trebali. Tu tvrdnju potvrđuje nedostatak narodnosnih ustanova (s hrvatskim nastavnim jezikom), mali broj dvojezičnih škola, kojih nema čak ni u naseljima s brojčanom hrvatskom zajednicom, mali broj učenika upisanih na predmetnu nastavu hrvatskoga jezika čak i u naseljima gdje smo nekada imali svoje hrvatske, bunjevačke škole, a gdje još i danas živi znatnija hrvatska zajednica. A da i ne spominjemo, unatoč višegodišnjem obrazovanju, poražavajuće stanje poznavanja hrvatskoga jezika. U mnogim mjestima dvojezičnih natpisa s nazivom naselja još i ima, ali dvojezičnih uličnih natpisa, te natpisa na javnim zgradama, načelničkim uredima, školama već vrlo rijetko. Isto je i s crkveno-vjerskim životom, rijetko je naselje u kojima imamo redovite nedjeljne mise na hrvatskom jeziku, možda samo s dvotjednom, mjesečnom redovitošću ili prigodno vezano za neke tradicionalne kulturne priredbe. A sve je to zajednička zadaća, kako hrvatskih udruga, samouprava, od mjesnih i županijskih do državnih, tako i svakog pojedinca, da se zalaže, potiče, traži, zahtijeva, jednom riječju da se bori za zakonom osigurana prava. Sve to nikako ne znači da nema i vrlo pozitivnih primjera i lijepih postignuća. Ali glede budućnosti potrebno je preispitati dosadašnje djelovanje koje nije donijelo priželjkivane rezultate. Nova prilika nudi nam se na nadolazećim jesenskim izborima za mjesne, županijsku i državnu hrvatsku samoupravu. Podsjetimo da prvi put biramo zastupnike na mandat od pet godina, što će bitno odrediti našu budućnost. Samo otvorenošću, transparentnošću, dogovorom i konsenzusom možemo postaviti temelje za budućnost, što podrazumijeva sve razine od mjesnih do državne, jednako kao i sve hrvatske regije u Mađarskoj, od Gradišća do Bačke i Budimpešte. To pak zahtijeva prihvaćanje načela, koncepcije, strategije i konkretnog izvedbenog plana i programa na kratkoročnom, srednjoročnom i dugoročnom planu.

S. B.

Glasnikov tjedan

Pitam često narodnosne dužnosnike, na svojim putešestvijima, vide li i oni kako tek folklor, gastronomija i nogomet mogu okupiti Hrvate. Naime od priredbe do događanja najvažnije je održati prigodnu svetu misu na hrvatskom jeziku, a potom uživati u dvosatnom ili trosatnom folklornom programu, a potom se dobro najesti i zaplesati uz nečiju svirku. Nije naodmet ako je vaš gost neki visoki politički dužnosnik na recimo predstavljanju knjige ili izložbe, ne daj bože predavanju ili svetoj misi jer će tada dvorana, ili crkva biti puna, inače je poluprazna.

Iz Leader-programa priređuju se i seoske manifestacije u hrvatskim naseljima. Iscrpljuju se one u malom nogometu, ribolovu, kuhanju i, dakako, folkloru. Sve ostalo nepoznanica je za njihovo stanovništvo. I tako jedni posjećuju druge, u zatvorenome krugu, znajući i sami kako ih je iz dana u dan sve manje.

Folklorasi i gastronomi se nagrađuju, o njima se piše i govori i onda kada ne znaju hrvatski. Potiču to i programi koji se ostvaruju i kroz prekogranične projekte financirane sa strane Europske Unije, te programi koji se financiraju kroz akcijske grupe Leader. To su u najboljem slučaju dvojezični programi na pozornici, a na poljani i oko nje ima malo od hrvatskoga govora. I ne samo oni nego i programi koji su plaćani iz sredstava namijenjenih Hrvatima iz Mađarske, iz državnoga proračuna. Prvi i jesu često u organizaciji nehrvatskih udruga, u naseljima gdje ima hrvatskoga življa ili u prostorima u koje zalazi isti živalj, s orkestrom ili folklornom skupinom, koji svira i koja pleše hrvatske note i hrvatske plesove. Kazuju mi kako je najvažnije one koji ne znaju hrvatski jezik pridobiti kroz ples i pjesmu. Nažalost, s njima ne mogu praviti razgovore na hrvatskom jeziku, tek ako im unapri-

jed napišem i pitanja i odgovore na bijeli list papira. O povijesti, kulturi, filmu, kazalištu, narodnosnome školstvu, politici i ostalim područjima života na materinskom jeziku malo se govori. O tome kako ih ima sve manje govore mi i ove godine moji sugovornici odrasli u materinskom jeziku. Stipendisti, državni, jedva da žele progovoriti, svaka čast onima koji to čine. Učenici u školama, dvojezičnima po razredima njih nekolicina...

Razvoj turizma u regiji, nećemo reći provincijama, pokret je kojem se sve više ljudi okretalo u potrazi za sre-

ćom u poslu. Projekte razvoja regija tako i razvoja seoskog turizma pomaže i Europska Unija. U modi su označavanje vinskih cesta, zeleni gastro-nomski putovi pa tako i u graničnom području Hrvatske i Mađarske koji povezuju do sada nepovezani i pomalo nepoznata područja i ponudu. Iz Leader-programa priređuju se i seoske manifestacije u hrvatskim naseljima. Iscrpljuju se one u malom nogometu, ribolovu, kuhanju i, dakako, folkloru. Sve ostalo nepoznanica je za njihovo stanovništvo. I tako jedni posjećuju druge, u zatvorenome krugu, znajući i sami kako ih je iz dana u dan sve manje. Za oblikovanu hrvatsku priču u Mađarskoj od Gradišća do Bačke ispunjenu bogatstvom sadržaja nema interesa ni kod organizatora koji plaća orkestar, a ni kod gledatelja. Ili nedostaje znanja i saznanja te općega društvenog rada. Često nije potrebno ništa drugo nego otvorenost, širina pogleda, i dobra volja njegovih sudionika. Krajnje je vrijeme za pronalaženje učinkovitog recepta hrvatske opstojnosti na ovim prostorima. Za to su folklor, mali nogomet i gastronomija zasigurno nedovoljni.

Branka Pavić Blažetin

Aktualno

Predsjednik države raspisao jesenske izbore za 12. listopada

János Áder, predsjednik države, 23. srpnja, raspisao je izbore za zastupnike mjesnih samouprava i načelnike za dan 12. listopada. Sukladno pravnim odredbama, izbori za zastupnike narodnosnih samouprava i izbori za zastupnike mjesnih samouprava te načelnike trebaju se održati istoga dana. Izbore raspisuje Nacionalno izborno povjerenstvo (NIP), 75 dana prije dana izbora.

Temeljem zakonskih akata, neće u svim naseljima svaka narodnosna zajednica moći ostvariti izbore: narodnosni izbori mogu se raspisati u onim naseljima gdje se prema popisu pučanstva iz 2011. godine pripadnikom narodnosti izjasnilo najmanje 25 osoba. NIP u svojoj odluci određuje u kojim se naseljima, za koju narodnost raspisuju izbori, također određuje koliko preporuka trebaju prikupiti kandidati za upis na popis kandidata.

Birači se do 26. rujna mogu upisati na popis narodnosnih birača. Osoba koja se ne registrira ne može glasovati na zastupnike narodnosnih samouprava i ne može biti zastupnički kandidat.

Po podacima Nacionalnog izbornog ureda, srpnja 2014, na osnovi podataka popisa pučanstva 2011. godine, NIP raspisuje 2 715 izbora, ali će se izbori održati samo u onim naseljima (ovisno o veličini sela) gdje se kandidiraju tri ili četiri osobe, i za svakog pojedinačno pristiže najmanje pet pravovaljanih preporuka. Jedan narodnosni birač ima pravo preporučiti više pripadnika svoje narodnosti.

Najviše izbora, 1 383, može se raspisati za pripadnike romske zajednice, a najmanje, 10, za Slovence. Za Bugare 37, Grke 36, Hrvate 136, Poljake 53, Nijemce 547, Armence 33, Rumunje 168, Rusine 44,

Srbe 63, Slovake 158, Ukrajinke 47 izbora se može raspisati diljem države.

Novost je listopadskih narodnosnih izbora kako se istodobno i neposredno održavaju mjesni, područni i državni narodnosni izbori. Prije su se oni nadograđivali, i samo mjesecima nakon izbora mogle su se osnovati državne narodnosne samouprave.

Na područne i državne liste mogu glasovati i oni u popis narodnosnih birača registrirani birači koji žive u naselju gdje – budući da na popisu pučanstva pripadnikom narodnosti nije se izjasnilo 25 osoba – ne mogu se raspisati izbori.

Datumi, rokovi

Izborne rokove i dane temeljem zakonskih odredaba propisuje za izbore odgovoran ministar za pravna pitanja, ali sukladno izbornome zakonu, već se znaju koji su najvažniji rokovi listopadskih izbora.

Po tomu, umalo osam milijuna osoba s biračkim pravom i prebivalištem u Mađarskoj nakon 15. kolovoza treba dobiti obavijest o upisu na popis birača. Onaj tko ne dobije obavijest, može tražiti upis od bilježnika (u mjesnom izbornom uredu) i bilježnik će dopuniti novi obrazac. Službena kampanja počinje 50 dana prije izbora, 23. kolovoza, i traje do dana izbora, do 19 sati.

Zastupnički kandidati, kandidati za načelnike i gradonačelnike do 8. rujna do 16 sati, mogu predati preporuke prikupljene na preporučnicama.

Kandidati, ovisno o tipu naselja i tipu izbora, trebaju prikupiti različiti broj preporuka. O upisu kandidata i postavljača kandidata u registar odlučuju okružni izborni uredi, u roku od četiri dana.

Liste se mogu prijaviti do 9. rujna do 16 sati. Osoba koja na dan izbora nije na mjestu prebivališta, ali se na području Mađarske želi koristiti biračkim pravom, do 10. listopada može tražiti prijavu u drugo naselje u izbornom uredu prebivališta. Važna je promjena kako na listopadskim izborima može se prijaviti u drugo naselje samo onaj tko je najmanje 30 dana prije izbora uspostavio mjesto prebivališta i mjesto prebivališta na snazi je do dana izbora.

ALJMAŠ – Hrvatska samouprava i Bunjevački «Divan klub» 9. kolovoza suorganiziraju već tradicionalni Spomen-dan bunjevačko-hrvatskoga pjesnika Ante Evetovića Mirosljuba. Ove će godine priredbu održati u okviru 4. aljmaške gastronomske manifestacije pod nazivom «Vrtlog naroda i okusa», 8–9. kolovoza. Kako nam reče predsjednica Hrvatske samouprave Valerija Petrekanić Koszó, program počinje u 15 sati misnim slavljem na hrvatskome jeziku koje će služiti tavankutski župnik, prečasni Franjo Ivanković. Slijedi polaganje vijenaca kod Mirosljuba spomen-popsrja u crkvenom parku, s početkom u 16 sati. Dan se nastavlja prigodnim kulturnim programom na otvorenome od 19 sati u kojem će osim drugih nastupiti tavankutski HKPD «Matija Gubec», budimpeštanska Izvorna hrvatska folklorna skupina i aljmaški KUD «Zora». U programu sudjeluju i skupine drugih aljmaških narodnosti. Od 18 sati je kušanje domaćih jela, a da bude nešto privlačno, hrvatska zajednica pripremit će pečeni odojak. Od 21 sat održava se plesaničnica, a goste će zabavljati garski TS «Bačka». Slijedi «Caffe bar», a u ponoć vatromet.

SELURINCE – Od 8. do 10. kolovoza u Selurincu (Szentlőrinc) održat će se 21. međunarodni sajam poljoprivrede „Gazdanapok“. Na temelju Sporazuma o suradnji Hrvatske gospodarske komore – virovitičke Županijske komore i Baranjskoga županijskog poduzetničkog centra u Pečuhu, mađarsko se gospodarstvo predstavlja na sajmu „Viroexpo“ u Virovitici, a narečena Županijska komora predstavlja gospodarstvo Virovitičko-podravke županije na sajmu „Gazdanapok“ u Selurincu. U organizaciji i ostvarenju spomenute Županijske komore, izlagat će šesnaest izlagača iz Virovitičko-podravke županije.

PLAJGOR – Mjesna i Hrvatska samouprava dotičnoga naselja srdačno Vas poziva na predaju obnovljenoga Seoskoga stana i na Dan sela 10. augustuša, u nedilju. Program se začme u 11 uri sa svetom mašom na Glavici pri Belovićevoj kapeli. Ako je godinasto vrijeme, onda će maša biti u crkvi Sv. Martina. Potom svi skupa idu piše do Seoskoga stana i slijedit će i polaganje vijenca pri Miloradićevoj spomen-ploči. U 12.35 uri će se prikdati selu obnovljeni kulturni centar, pozdravne riči imaju Bertalan Harangozo, voditelj Vladinoga ureda u Željeznoj županiji, i Péter Ágh, parlamentarni zastupnik, ter Štefan Krizmanić, predsjednik Hrvatske samouprave u Željeznoj županiji. Renoviranu zgradu će blagosloviti mjesni farnik Štefan Dumović. U 13 uri su svi pozvani na agape i na kušanje domaćih specijaliteta. U kulturnom programu nastupaju Pjevački zbor Sv. Cecilija iz Sambotela, KUD Rudar iz Glogovca, Jačkarni zbor Zviranjak iz Prisike, HKD Čakavci iz Hrvatskoga Židana, Pjevački zbor Peruška Marija, takaj iz Hrvatskoga Židana. Tamburaški sastav «Židanski bečari» dat će samostalni program, potom pri balu sviraju braća iz Transilvanije.

hg

Zavičaj • Zavičaj • Zavičaj • Zavičaj • Zavičaj • Zavičaj • Zavičaj • Zavičaj • Zavičaj • Zavičaj • Zavičaj • Zavičaj • Zavičaj • Zavičaj • Zavičaj

O selu

U ponedjeljak smo bili u selu Vlašićima. Ondje su uske ulice, kamene kuće, mali vrtovi. Pogledali smo crkvu i kada je otvoren dućan. Iza sela se šire visoke planine, blizu je i more. Lijepo je ovdje u taboru.

David Oros, 4. r., Mohač

Kupanje u moru

Svaki dan idemo na plažu. Zauzmemo mjesto. Namažemo se kremom, zatim se možemo kupati, roniti. Skupljamo rakove i školjke. Iskopali smo bazen za rakove. Meni se najviše dopada kupanje, ronjenje i sunčanje na plaži. Naučili smo mnogo novih riječi vezano za more. Dobro je ovdje u taboru.

Mate Turčanji, 4. r., Mohač

Izlet u Zadar

U četvrtak smo bili u Zadru. To je velik i lijep grad. Prošetali smo glavnom ulicom.

Penjali smo se u Zvonik da vidimo divnu panoramu grada Zadra. Kupili smo darove na bazaru i prošetali morskom obalom. Čuli smo Morske orgulje i slikali smo se.

Dobro smo se osjećali.

Ramona Vizsmeg, 6. r., Baja – Šugavica

Izlet u Zadar

U četvrtak nakon doručka, u devet sati smo krenuli u Zadar. Taj izlet bio je predviđen za srijedu navečer, ali zbog nevremena odgođen je za četvrtak. Vrlo smo bili tužni kada su nam nastavnice to rekle. U Zadru najprije smo posjetili zvonik, i divili se prekrasnoj panorami. Uokolo je bilo plavo more, stare crkve, bijeli brodovi i galebovi. Malo smo se bojali visine. Bili smo uzbuđeni, ali drago nam je bilo što smo izdržali do kraja i vidjeli svu tu ljepotu. Nakon razgledavanja grada, zajedno smo krenuli poslušati Morske orgulje. Zanimljivo je bilo slušati glazbu valova. U pola jedan smo krenuli nazad u Vlašiće. U autobusu smo uzbuđeno prepričavali nove doživljaje.

Dana Németi
Baja – Šugavica

DOBA RAZGLEDNICA JE PROŠLOST Evo nekoliko SMS-PORUKA od sudionika II. tabora

- Ne volim pisati sastavke, a sada moram
- Našao sam morskog krastavca
- Naučio sam plesati kolo
- Nemam više novaca, dobro bi mi došlo još malo
- Našli su me u sobi kod djevojaka
- Razbio sam koljeno na nogometnom igralištu
- Kupanja nikad dosta
- Izlet u Zadar bio je divan
- Falite mi, ali bih još ostala
- Bilo je lijepo i dobro.

Cjelodnevni izlet brodom na Kornate i na jezero Mir (NP Telašćica)

Oko sedam sati smo krenuli, i zbog toga morali smo jako rano ustati. U luci smo vidjeli mnogo brodova. Vrijeme je bilo toplo i sunčano. Plovili smo velikim brodom koji se zvao Princ Kornati. Tamo smo ručali ribu, meso i salatu. Ribom smo hranili galebove. Na jezeru zvanom Mir bilo je jako lijepo, tri sata smo proveli tamo. Voda je bila topla i slanija od mora. Ukrkali smo se a naš brod i krenuli doma. U Biogradu smo išli u kupovinu, kupili smo mnogo darova: čokolade, pivo tati, čips, keksiće.

Betina Perjaš i Regina Várnai, (Martinci)

Prvi telefonski razgovor

U nedjelju navečer smo stigli u Tabor. Nismo se baš dobro osjećali jer smo bili bez roditelja. I onda je zazvonio telefon. Naša mama je zvala. Pitala je o putovanju, kako nam je, i rekla je da budemo dobri

i pazimo na sebe. Nakon razgovora bilo nam je lakše, pa smo pošli na prvo taborsko spavanje.

Nikodim Nađ, Natanael Nađ, Santovo

Uspostavljen most suradnje

Susret podunavskih Hrvata Raca u Kalači

U okviru 20. podunavske smotre folklor, priređivane u Kalači od 2. do 6. srpnja, u organizaciji Hrvatske samouprave grada Kalače završnog dana upriličen je Susret podunavskih Hrvata Raca. U ranim popodnevним satima za goste iz Erčina i Tukulje organizirano je razgledavanje kalačkih znamenitosti: Nadbiskupskog dvorca, Muzeja paprike i Kalačke riznice, te prigodne izložbe fotografija o prošlosti Podunavske smotre folklor i kalačkih hungarikuma u Gradskoj galeriji. Susret je započeo u crkvi Svetog Josipa misnim slavljem na hrvatskom jeziku koje je predvodio velečasni Huba Vass, koji služi redovite mjesečne mise tamošnjih Hrvata. Misa je uljepšana zajedničkim pučkim pjevanjem sudionika u pratnji Stipana Krekića. U okviru mise velečasni Vass posvetio je i blagoslovio zastavu erčinskih Hrvata s likom Erčinske Gospe i natpisom 1630.

Velečasni Huba Vass

Sa zastavom erčinskih Hrvata s likom Erčinske Gospe i natpisom 1630.

Usljedio je prigodni kulturni program. Okupljene je, srdačno pozdravila odnedavno nova predsjednica Hrvatske samouprave grada Kalače Monika Marko. Uz druge, ona je posebno pozdravila predsjednika Hrvatske državne samouprave Mišu Heppa, predsjednicu Bačkog ogranka Saveza Hrvata u Mađarskoj Angelu Šokac Marković, kalačkoga gradonačelnika Ferenc Töröka, te nazočne predsjednike i zastupnike hrvatskih samouprava, jednako kao i sve predstavnike rackohrvatskih naselja. Pozivajući se na sažetak objavljen na mrežnim stranicama Podunavske smotre folklor pod naslovom «Most na Dunavu – uzduž», ona je govorila o simboličnome mostu koji povezuje podunavske racke Hrvate u Mađarskoj. Kako uz ostalo reče, izgradnja ovoga zamišljenog mosta započela je 2012. godine u Erčinu gdje su kalački Hrvati gostovali na Božićnom koncertu. Suradnja se nastavila sljedeće godine na pokladnoj priredbi «Lakomac» i na prelu u Kalači, a suradnja s Tukuljom razvila se ove godine. Tako je završnom priredbom ovogodišnje Podunavske smotre folklor, Susretom podunavskih Hrvata Raca dovršena izgradnja narečenog mosta. Uz to je još istaknula kako je cilj ovog susreta spomenutih naših sunarodnjaka da omogući amaterskim folklornim ansamblima, plesnim skupinama i pjevačkim zborovima podunavskih Hrvata Raca da se predstave i u okviru nevezanog razgovora vježbaju svoj Hrvat-

ski materinski jezik i uzajamno se upoznaju sa željom da to ubuduće postane tradicijom, svake godine u drugome rackohrvatskome naselju, te da na taj način sve bolje upoznaju jedni druge. Nazočnima se obratio i kalački gradonačelnik, koji uz ostalo reče: – Mislim da su iza nas tri vrlo naporna dana 20. Podunavske smotre folklor koja je obogaćena Susretom podunavskih Hrvata Raca. Smatram da je predstavljanje kulture i običaja ove hrvatske etničke skupine dostojan završetak međunarodne smotre folklor. Želim svim sudionicima da iskoriste priliku za predstavljanje svoje izvorne tradicije. Ujedno zahvaljujem posjetiteljima na tako velikom odazivu, želim vam svima dobru zabavu.

U nastavku su u prigodnome kulturnom programu nastupili kalački Ženski pjevački zbor «Ružice», baćinska Izvorna narodnosna udruga „Ružmarin” i HKUD „Vodenica”, Dječja grupa «Dušenici mališani», Estera Pap i Silvija Varga, Orkestar „Zabavna industrija” i KUD „Biser” iz Dušnoka, tukuljski Pjevački zbor „Komšije”, te erčinski Pjevački zbor „Jorgovani” i KUD „Zorica”. Prije svega sudionici su se predstavili sa zavičajnim hrvatskim pjesmama u izvornoj nošnji, te bunjevačko-hrvatskim i drugim hrvatskim plesovima, pjesmama i napjevima, a erčinski Hrvati izveli su i splet makedonskih i drugih juž-

Okupljeno mnoštvo

noslavenskih plesova. Svakom društvu dodijeljena spomenica i uručena tradicijska kalačka keramika, koju im je predao zastupnik Hrvatske samouprave Stipan Perić.

Susret rackih Hrvata završen je plesnom zabavom u dvorištu Visoke škole Pála Tomoria, a za dobro raspoloženje pobrinuo se dušnočki Orkestar «Zabavna industrija».

Stipan Balatinac

Birjan i Hrvati

U organizaciji Hrvatske samouprave sela Birjana, 19. srpnja priređen je IV. Hrvatski dan. Program Dana počeo je u poslijepodnevnim satima dočekom gostiju kod mjesnog doma kulture, nastavljen svetom misom u stoljetnoj birjanskoj crkvi koju je služio olaski župnik Sándor Horváth koji skrbi i o birjanskim vjernicima. Slijedio je mimohod i glazbena povorka sudionika Dana, a potom zabavni program. Programu su sudjelovali: Garska folklorna skupina, pečuški Ženski pjevački zbor Augusta Senoe, Orkestar Orašje, birjanska Hrvatska plesna i Dječja skupina. Slijedilo je druženje i večera, a potom Hrvatski bal uz Orkestar Juice Team. Programu je nazočila između ostalih konzulica gerantica Ružica Ivanković, dopredsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Arnold Barić te predsjednik Hrvatske samouprave Baranjske županije Mišo Šarošac.

Birjan, to idilično naselje pokraj mohačke ceste ima osamstogodišnju prošlost. Skrenite s puta i naći ćete se u prekrasnom okružju uređenih ulica i putova, dvorišta, u blizini šume... Utemeljenjem Hrvatske samouprave 2010. godine kojom predsjedava Zsuzsana Somogyvári, a uz nju su zastupnici Milica Murinyi Sörös, József Sörös, Imro Delić, Birjan postaje bogatijim za niz hrvatskih sadržaja. Tako i za IV. Hrvatski dan u Birjanu. Svetu misu u stoljetnoj crkvi služio je Sándor Horváth na hrvatskom jeziku uz pjevanje crkvenoga pjevačkog zbora što ga je predvodila 84-godišnja Milka Grajić Orovica, rođena u Birjanu, a udana za udvarskog Hrvata koji je došao za zeta u Birjan. Sjeća se još misa na hrvatskom jeziku za godove kada je u osam sati bila njemačka, u devet šokačka (hrvatska), a u jedanaest mađarska. Tri mise na godove, a i onda kada je bilo «klečanje», i onda su bile tri mise.

Kada se ona pričestila, bila je u «skutama», bilo je mnogo prvopričesnika šokačkih Hrvata, pomrli su i poodlazili, sada nas je svega dvije-tri Šokice, svi su pomrli. Radujemo se i jedva čekamo Hrvatski dan, spremamo se čudo, učimo se pjevati i pjevamo u crkvi. Ja sam nekada bila i kulturnoj grupi. Imam dvije unuke i praunuku koja igra šokački i ide u Hrvatsku gimnaziju «Miroslav Krleža». U grupi ima Šokica po materi i ocu, ali je sve to najviše po mađarski, samo šokački igraju. Mise imamo najviše subotom, a svakoga mjeseca prve nedjelje imamo u 10 sati misu. Malo nas ima na misama. O nama se brine Hrvatska samouprava, kupi nam Hrvatski kalendar, pretplaćuje Hrvatski glasnik, novine i kalendar jedva čekamo da dobijemo, i sve pročitamo. Kada se nas tri Šokice sastanemo, onda mi razgovaramo šokački, i to nam je prilika za divaniti, kaže Milka Grajić Orovica.

Katica Katić Mišljenac 1956. iz Šaroša udala se u Birjan. Bila je «svatica» kod rodova u Birjanu, i tu je upoznala muža. Udala se s 18 godina, a muž joj je imao 19 godina. Danas u domu kulture zidove krasi njezini stolnjaci i otarci, još od njezine mame. Na svadbi je svirala vršendska banda, a vjenčanje je bilo u šaroškoj crkvi. Mati joj se iz Pogana, udala se u Šaroš. Kada je ona bila dijete, u Šarošu se moglo birati ići ili u hrvatsku ili mađarsku školu. Ona je išla u mađarsku, tek su neke obitelji dale svoju djecu u hrvatsku školu, svu svoju

Mimohod kroza selo

djecu... Muževe su bake obadvije iz Šaroša, udale se u Birjan. Iz Šaroša su se mnogi udali u Birjan. Bila je takva družina gdje su i snaja i svekrva bile iz Šaroša. Nema nas puno u Birjanu, već kada sam ja došla, bilo je malo Hrvata, više Mađara. Ja ni sa svekrvom nisam divanila, već samo sa svojom mamom. Djeca mi ne znaju hrvatski, ali ja sada imam vremena, jako volim čitati sve što je na hrvatskom jeziku, iako nisam išla u hrvatsku školu u Šarošu, kaže mi Katica Katić Mišljenac.

Ne damo se i ne predajemo, reče mi dopredsjednica birjanske Hrvatske samouprave Milica Murinyi Sörös, koja se prije nekoliko godina doselila u Birjan. Mladi traže priliku za druženje, i rado dolaze u Hrvatsku plesnu skupinu, koju smo utemeljili prije pet godina. Plesnu skupinu vodi njezina sestra Mirjana Murinyi, odgajateljica u pečuškoj Hrvatskoj školi «Miroslav Krleža». Sastaju se svakoga tjedna, imaju dosta članova. U Birjanu ima mnogo mladih, druže se i rado nastupaju. Odnedavno je Hrvatska samouprava preko plesne skupine počela raditi i s djecom. Mjesečno organiziraju jedanput plesna zanimanja s djecom. Veza s bačkom Garom i tamošnjim Hrvatima veoma je dobra jer Milica je Garkinja. Selo broji između 520–530 stanovnika, i naš je uspjeh što trenutno imamo petero djece koji pohađaju hrvatski vrtić u Pečuhu, a ima ih i u Hrvatskoj školi Miroslava Krleža, što je neposredan uspjeh birjanske Hrvatske samouprave, kaže Milica Murinyi Sörös.

Branka Pavić Blažetin

Šokačke Hrvatice iz Birjana

Birjanska Hrvatska plesna skupina i garski folkloraiši

Ljetna škola tambure u Orfúu

Nastup sudionika Ljetne škole tambure u Poganu

Kulturna udruga Vizin 2012. godine započela je s projektom Ljetne škole tambure kako bi okupila po mogućnosti što veći broj mladih tamburaša poradi gajenja i oživljavanja tamburaške tradicije, prvenstveno Hrvata u Mađarskoj. Tijekom godina udruga je uspjela prikupiti hrvatske tamburaše iz svih krajeva Mađarske gdje žive Hrvati, od Gradišća do Bačke. Tako su i u glazbeni repertoar ljetnog tabora uvršteni plesovi, pjesme iz svih hrvatskih regija u Mađarskoj, a osim njih i neke tamburaške skladbe hrvatskih skladatelja.

Zahvaljujući stalnom organizacijskom i stručnom odboru (Vesna Velin, Ivan Draženović, Gergő Kovács i Zoltán Vízvári), danome mjestu, odličnim domaćinima (Orfú – Tekeres Ifjúsági Szállás) i pokroviteljima, ljetni su susreti svake godine bili uspješni, i što je najvažnije, o polaznicima se brine i nakon što su oni napustili ljetni

kamp. Tijekom godina oblikovalo se društvo koje je bilo aktivno ne samo u okviru ljetnog tabora nego i na raznim prigodnim programima tijekom godina. Nakon tri susreta, sažimajući rezultate i uspjehe, očito je da je postignut napredak što se tiče tehničke vještine polaznika, ozbiljnija djela usvajaju se znatno brže nego na početku, što organizatore potiče na sastavljanje složenijih programa, a sviračima nudi mogućnost nastupanja na što zahtjevnijim programima.

Kako bi se napredak predstavio i publici, važan element ljetne škole jest završna priredba, odnosno programi tijekom ljetne škole na kojima polaznici izlažu svoje znanje. Tako su članovi škole tijekom godina sudjelovali na Tamburaškom festivalu u Kalači, u Tomašinu, na svečanom programu povodom pristupanja Hrvatske EU-u u Pečuhu, u Martincima, na Božić-

nom koncertu u Koncertnoj dvorani „Kodály” i zadnji put u emisiji Lijepom našom u Pečuhu.

Ove godine sudionici ljetne škole, prisjetivši se prošlogodišnjeg repertoara, prvi dan tabora 24. lipnja sudjelovali su na Ivanjskom programu u Poganu, gdje su se predstavili sa ženskim pjevačkim zborom Snaše iz Pogana, te s jednim samostalnim glazbenim blokom. Radni su dani protekli u već naviknutom ritmu, s prijepodnevnim i poslijepodnevnim glazbenim zanimanjima uz vodstvo stručnih voditelja: Ivana Draženovića, magistra glazbe, člana Tamburaškog sastava Ravnica, Gergőa Kovácsa, nastavnika glazbe u Hrvatskom obrazovnom centru „Miroslav Krleža” u Pečuhu, i Zoltána Vízvária, voditelja Orkestra Vizin. Osim obvezatnih programa, polaznici u svome slobodnom vremenu mogli su obići slikoviti krajolik, okupati se u svježem jezeru nadomak taboru, posjetiti muzej mlina, zaigrati nogomet na obližnjem igralištu itd. Završnica ljetnog kampa bila je u Potonji, gdje je uz malonogometni turnir priređen i kulturni program. Tamburaši ljetne škole izveli su poseban koncertni blok, gdje su se publici predstavili s novim pjesmama te su činili glazbenu podlogu zajedničkom programu podravskih plesnih društava iz Lukovišća i Barče. U kasnijim satima, mladi tamburaši priredili su i kraću plesačnicu za one koji su osim nogometa bili željni pomalo i zaplesati ili zapjevati.

Silvestar Balić
Foto: Áttila Rödér

Trenutak za pjesmu

Igor Rončević

Pjesma sa Sunca

Na Suncu smo tražili
ni grad ni pejzaž
već zrnca žutine
zastalo sred nemilosrda
hujanja vjetra
i drugih možebitnih
stvari nebeskih i zanata

Iako pod punom spremom
takvo što nismo našli
i s po srca uputili smo se
dalje drugdje ili natrag

TREBAMO BAŠ TEBE!
BUDI I TI ČLAN KUD-A TANAC!

OD RUJNA POKREĆEMO 3 GRUPE:

6-14 14-18 18-25

AKO ZNAŠ VEĆ PLESATI: PRONAĆI ČEŠ SEBE!
AKO NE ZNAŠ: NAUČIT ČEMO TE!
ČEKA TE DOBRO DRUŠTVO!
OVAKVA PRILIKA SE NE PROPUŠTA...

Tanac * info@tanac.hu * +36 30 864 6318 * www.tanac.hu * facebook: tanacfd

Petodnevno stvaranje i druženje uz ples i tamburu

„O koljnofskom taboru samo u superlativu“

Instrumente, noge i glase nikako nisu mogli doma ostaviti oni diozimatelji jednotajednoga tabora tamburanja i plesa, ki su iz raznih krajev Ugarske, dodatno i iz Hrvatske, krenuli prošli misec u Koljnof. Tijekom petodnevnoga stvaranja, druženja, a i stručnoga usavršavanja, ajmo reći, u našoj gradišćanskoj Školi folkloru, šezdeset mladih ljudi je pohađalo svakodnevno dopodne i otpodne trening tančošev i tamburaška predavanja, pod rukom hrvatskih stručnjakov. Uvečer uz dobru glazbu i pjesmu su se mladi skupa zabavljali i što je najvažnije, upoznali su se i razgovarali na hrvatskom jeziku.

Ovo je jur po sedmi put da jednotajedni folklorni kamp organizira Koljnofsko hrvatsko društvo, (prije toga se je četiri put DGHU našao u ulogi organizatora u Šopronu), kako su sami taboraši rekli, na najboljem mjestu, u Koljnofu. Geza Völgyi ml., glavni organizator, a ujedno i predsjednik spomenutoga društva, pak ne taj, tabor se svenek priredjuje med jako teškimi financijskim uvjeti, pokidob jednostavno ne postoji nikakovo naticanje za ovu svrhu. Prez materijalne potpore Hrvatske samouprave Koljnofa i županjskoga Odbora za narodnosne i civilne udruge i ljetos bi bilo teško skupapozvati mladinu, a sva srića da su i društva i muzički sastavi uplatili svoj dio za boravak svojih zastupnikov. Sa šezdeset polaznikov, po riči organizatora, dostignut je prvobitni cilj tabora da se pomina po hrvatski, da cijeli tajedan se posvećuje hrvatskoj glazbi i folkloru u fantastičnom društvu. Iako je bilo najveć diozimateljev iz Gradišća, pravim uspjehom je ocijenio Geza Völgyi da su po prvi put došli u tabor svirači iz Umoka, a i plesačice iz Unde. Zvana toga su dospili u Koljnof i iz Kaniže, a i iz drugih naselj Pomurja. Osam tamburašev pak smo prebrojili iz Tukulje. – Ove prilike su nam jako važne, kad moremo usaditi u srce i dušu našim mladim da su Hrvati i da budu i kasnije gizdavi na svoje podrijetlo. Da se krez tajedan uteplu, da

se upoznaju, da napreduju u svojem znanju. Ako smo to napravili, puno smo dostigli – komentirao je Geza Völgyi ml. Damira Vučića, mladoga umjetničkoga voditelja i koreografa, smo mogli uloviti pri pripravi završne priredbe sa svojimi tančoši, kako je diktirao ritam, pokazao korake, pohvalio ekipu od različite starosti. – Plesači su zadovoljni, to se vidi na njegovom obrazu, a to mi daje elan za daljnje djelovanje. Prvi put sam ovde, ali atmos-

fera je fenomenalna, tako da ako kljetu dobijem poziv, svakako ću se odazvati – dodao je stručnjak iz Varaždina. Njegov kolegar Tibor Bün, dirigent tamburašev, je već lani mogao iskusiti ovdašnju veliku želju i volju u učnji hrvatskih pjesam, čemu se pridružuje i ogromna energija mladih sviračev. – Njev velik broj me izuzetno veseli, a prava je umjetnost spojiti toliko sviračev u jednu cjelinu, za ku ja velim da je instant orkestar, jer nigdar više neće biti takova postava. Polag toga je i izazovno djelati s takovimi tamburaši ki su došli iz različitih krajev, učeni su od raznoraznih majstorov, neki svirači sami su se dali u svirku, a sad tako zvuču kot da sviraju ljeta dugo skupa. Ja uvijek velim, svenek se more bolje, ali ono što smo napravili je vrhunac u ovom djelovanju, tako da organizatori moru biti zaistinu ponosni, ne samo zbog broja sudionikov nego i zbog lipoga druženja i hrvatskoga govora. Tako o koljnofskom taboru samo o superlativu moremo govoriti – naglasio je voditelj tamburaške sekcije u Koljnofu, i dirigent na Školi folkloru Hrvatske matice iseljenika.

Tiho

Novi tamburaški sastav iz Koljnofa „Bondersölj“

Osamnaesta godišnjica postojanja

*Plesači pomurskih plesova skupine i tamburaški sastav „Prekovac“
(snimka: Hrvatska izvorna plesna skupina)*

Tko bi pomislio kako je budimpeštanska Hrvatska izvorna plesna skupina već osamnaest godina u krvotoku kulturnog života Hrvata glavnoga grada, njegove okolice i hrvatske zajednice u Mađarskoj. Doduše, nije okrugla godišnjica, ali spomena je vrijedno kako su sredinom srpnja članovi „mogli položiti ispit zrelosti“. Kako nam kaže predsjednica skupine Eva Išpanović, rođendan će se proslaviti u Vinkovcima nakon gostovanja, zajedno s imendanima i rođendanima pojedinih članova. Priča budimpeštanske Hrvatske izvorne plesne skupine započeta je 1996. godine s nastupom u Rekreacijskoj središnjici na Almássyevu trgu, u sedmome okrugu. Šestnaest hrvatskih zanesenjaka, u narodnoj nošnji svoje subetničke skupine, otplesalo je splet bunjevačkih plesova, koreografiju Antuna Kričkovića. Nakon uspješnoga nastupa, na poticaj Marije Velin-Gregeš i Antuna Kričkovića sastali su se plesači sa željom očuvanja plesova i običaja svojih predaka, te s nakanom da se djelovanje nastavi u službenim okvirima. Odabrali su neutralan naziv jer su se u mađarski glavni grad doselili iz svih područja gdje obitava naša hrvatska zajednica. Među utemeljiteljima jesu Marija Velin-Gregeš, Josip Romac, Antun Kričković, Marika Sil-

čanov Kričković, Eva Išpanović, Mate Filipović, Marija i Ivica Mareljin, Marija Polgar, Stipan Merković, Antun Hosu, Marija Majstorović-Budavári, Anica Mandić, Martin Išpanović, Katica Benčik, Žuža Molnar, Marija Gorjanac i Krunoslav Agatić. Devet godina koreograf plesova bio je Antun Kričković, plesove je uvježbala Marika Silčanov Kričković, a probe su bile, a i danas su u budimpeštanskoj Hrvatskoj školi. Isprva u osmome okrugu, u Festeticsevoj ulici, potom u novoj zgradi kod Trga Őrs vezér. Glazbenu su pratnju osigurali tukuljski tamburaši, na čelu s Krunoslavom Agatićem. U kupovini nošnje pripomogla je Marija Velin-Gregeš, u ono vrijeme predsjednica Hrvatske samouprave XIV. okruga, potom se nabava nošnji i djelovanje skupine sufinanciralo putem natječaja. Kako u broju članova tako i u osobi koreografa tijekom godina došlo je do promjena. Nakon koreografa Kričkovića tu je zadaću preuzeo Tibor Sziklai, a posljednjih godina Teodora Išpanović. Usporedno s bogatjenjem nošnje bogatilo se i repertoar koreografija, i to od bunjevačkih, šokačkih, do zalskih pjesama i plesova. Hvalevrijedno je kako je za skupinu već na samom početku za koreografiju Antuna Kričkovića „Bunjevački svatovac“ dodijeljena zlatna kvalifikacija. Do dana da-

našnjeg redovito nastupaju na priredbama budimpeštanskih hrvatskih samouprava i sela Kačmara, ali gostovali su umalo u svim regijama gdje obitava hrvatska zajednica. Deveta je godina gostovanja u Velikoj na međunarodnoj smotri folklor „Čuvajmo običaje zavičaja“ i četvrti put na priredbi „Najduži stol u Hrvata“. Spomena je vrijedna 2004. godina kada je Hrvatska izvorna skupina nastupila na državnome Danu Hrvata u Kaniži. Zbog financijskih razloga, nažalost, ne mogu se odazvati svim pozivima. Trenutno su članovi skupine: Stipan Merković, Antun Hosu, Trendos Lambros, László Kovács, Atila Pijuković, Branko Kovač, Marija Majstorović-Budavári, Edina Budavári, Gita Agić, Katinka Agić-Farkas, Jelica Balatinac, Teodora Išpanović, Eszter Csonka Takács, Magda Tot, Ildika Vidak, Henrietta Balázs i Eva Išpanović. Na nastupima glazbenu pratnju osigurava tukuljski tamburaški sastav „Prekovac“. Rad se sufinancira iz uplate članarine, putem natječaja i iz proračuna Hrvatske samouprave grada Budimpešte. Djelovanje ove plesne skupine još je jedan dokaz kako su kulturni amateri ljudi odista sa srcem drugacijeg obujma.

Sambotel u hrvatskom slavlju

Sambotelski Hrvati paralelno sa šopronskimi Hrvatima su otvorili seriju takozvanih Hrvatskih danov zadnjega junijskoga vikenda u Gradišću. Hrvatska samouprava grada Sambotela, 28. junija, u subotu, je zvala, tradicionalno jur u centar varoša pod šator, na VI. Hrvatski dan s mašom, kulturnim programom i balom sve do polnoći. Većsto Hrvatov iz cijele okolice, a i brojni ugarski šetači su stali toga otpodneva i pogledali različite programske točke na Glavnom trgu.

Društvo sambotelaskih Hrvatov i mjesna Hrvatska samouprava uz materijalnu potporu Ministarstva ljudskih resursa, Hrvatske državne samouprave, Saveza Hrvata u Mađarskoj, Hrvatske samouprave Željezne županije i Veleposlanstva Republike Hrvatske u Ugarskoj i Gradske samouprave, pod pokroviteljstvom gradonačelnika Sambotela dr. Tivadara Puskása, po šesti put su ljetos narikali orijaško hrvatsko okupljanje, na koje, nijedan od najavljenih hrvatskih govoračev i časnih gostov, nije dospio. Suprot toga, Hrvatima su veselo koracali u povorki od sjedišća Hrvatske sa-

Sambotelaski tamburaši

ouprave (od Kisfaludyeve ulice) u centar grada, kade je sve nazočne pozdravio Laslo Škrapić, predsjednik Hrvatske samouprave, Ferenc Jurašić, predsjednik Društva sambotelaskih Hrvatov, a priredbu je otvorio sam gradonačelnik s hrvatskimi riči „Dobar dan, Hrvatima!” Hrvatsku tamburašku mašu je ne samo celebriao Branko Kornfeind, dušobrižnik Vincjeta, Čajte i Čembe, nego ju je sa svojim muzičari tako uspješno oblikovao da su mnogobrojni Ugri začudjenimi pogledi stali uz šator malo poslu-

Hrvatsku tamburašku mašu je služio Branko Kornfeind iz Austrije

šati. Za mašnim slavljem slijedile su opet tambure, ali ta put jur u ruka sastava iz Zalske županije. Sumartonski lepi dečki su darovali slušateljstvo s bogatim i širokim repertoarom od Thompsonovih do Magazinovih jačak, a tako su zavrđili, što drugo, nego burni aplauz publike nabito punoga šatora. Došla su recitirati dica iz hrvatske grupe Evangelističke osnovne škole Sándor Reményik, a svojim jačenjem su oduševili ljude i pjevači četarskoga Rozmarina. HKD Četarci predstavili su gradišćanski folklor na pozornici, dokle jačkari Zviranjka iz Prisike i sambotelaski zbor Djurdjice su otpjevali nekoliko naših melodijov. Pod peljanjem Rajmunda Filipovića još jednoč su zavrđali i Sambotelaski tamburaši ki marljivo vježbaju jur nekoliko ljet. U kuglani VAOSZ cijelo dopodne su se naticale u kuglanju hrvatske grupe, ti rezultati su ovde proglašeni, a dari podiljeni pred svečanim plenumom. Počelo se je zaškurivati, a i dodatni zvuki Lamantin džez-festivala su negda-negda poburkali hrvatsku auru. Medjutim, kako smo toga jur učni, ni to nije moglo štimung pokvariti i svi nazočni su do polnoći žilavo mulatovali na svirku petroviskoga Pinka-banda.

Tiho

Brlobaš

„Podravino mila: da si zdravo!” (Josip Gujaš Đuretin)

U organizaciji Seoske, Hrvatske i Ciganske samouprave, 20. srpnja priredena su cjelodnevna događanja u sklopu programa ovogodišnjega Hrvatskog dana sela. Dan se ostvario uz potporu Seoske, Hrvatske i Ciganske samouprave, Hrvatske samouprave Šomođske županije i Akcijske grupe Leader-saveza Rinya-Dráva.

Mali i veliki, stari i mladi, svi koji su posjetiti šomođsko selo Brlobaš nisu se razočarali. Organizatori su se pobrinuli za razne programe jednako zanimljive za sve naraštaje. Prije podne su bili dječji programi na otvorenome kod doma kulture, malonogometni turnir na mjesnom nogometnom igralištu, prikaz konjičkih vještina te izvrstan objed za stanovnike sela.

Programi su se nastavljali i u poslijepodnevnim satima. U mjesnoj crkvi, posvećenoj Svetom Iliji, zaštitniku sela, bila je sveta misa na hrvatskom jeziku. Nakon nje slijedila je povorka ulicama sela uz ples i pjesmu folklorša.

Biskup u mirovini Mihály Mayer, martinački župnik Ilija Čuzdi, šeljinski župnik Jozo Egri, šadski župnik Augustin Darnai

Načelnica sela Piroška Dudaš u svome pozdravnom govoru poželjela je dobrodošlicu svim gostima i uzvanicima te je istaknula kako je ovaj datum vrlo važan za Brlobašćane jer prije 20 godina, 24. srpnja 1994. godine, biskup Mihály Mayer posvetio je njihovu crkvu, koja je 20. srpnja 1881. godine zajedno s cijelim selom izgorjela. U povodu 20. obljetnice crkve (kapelice) u Brlobašu svjetlo dana ugledalo je dvojezično izdanje naslova 20. obljetnica kapele u Brlobašu / 20 éves a szentborbási kápolna koje je napisao Đuro Franković. Izdanje, obima 91 stranica, ugledao je svjetlo dana uz potporu Izdavačkog poduzeća Croatica, Hrvatske državne samouprave, Zajednice Podravske Hrvata, Saveza Hrvata u Mađarskoj i Joze Solge.

Sveti Ilija zaštitnik je zrakoplovaca i cepelina, čuvar od oluje, groma i vatre, on se priziva kao pomoćnik u nevolji. Tako je on postao zaštitnik sela Brlobaša i zbog toga je na taj dan u Brlobašu proštenje. Proštenje, kako kaže načelnica, vrijeme je pomirenja i novoga početka. Na taj dan mnogi su se vratili u svoje rodno selo željni susreta i razgovora sa starim prijateljima i rodbinom. Mnogi žive u obližnjim gradovima, ali kako bi malo zaboravili na svakodnevni život, došli su u milu Podravinu jer ih uspomene ovamo vežu. Ugođaj Podravine, za one koji ga još nisu uspjeli upoznati, dočarali su recitirajući pjesmu najpoznatijega podravskog pjesnika Josipa Gujaša Đuretina.

Vrhunac je ovoga susreta bio kulturno-folklorni program koji je svojim pozdravnim govorom otvorila konzulica

gerant Republike Hrvatske Ružica Ivanković. Na dvorištu mjesnoga doma kulture, na ljetnoj pozornici nastupili su kukinjski KUD „Ladislav Matušek”, lukoviški KUD Drava, barčanski KUD Podravina, starinski KUD Biseri Drave, martinački Ženski pjevački zbor „Korjeni”, te Orkestar Vizin. Hrvatski dan i proštenje s domaćinima skupa slavili su predsjednik Leader-saveza Balázs Traxler, parlamentarni zastupnik László Szászfalvi, predsjednik Hrvatske samouprave Šomođske županije Jozo Solga, biskup Mihály Mayer, župnik sela Ilija Čuzdi, župnici Jozo Egri i Augustin Darnai, etnograf Đuro Franković, načelnici susjednih sela i mnogobrojni gosti iz šire okolice. Nakon večere bila je plesačnica s Vesnom Velin i Orkestrom Vizin.

Brlobaška crkva

Jadranka Gergić
Foto: Á. Kollár

Mimohod kroza selo, na čelu s načelnicom Piroškom Dudaš

Mala stranica

Dvjestota obljetnica rođenja Ivana Mažuranića

Ivan Mažuranić, jedna od najistaknutijih ličnosti Hrvatskoga narodnog preporoda, rođen je prije 200 godina, 11. kolovoza 1814. u Novom Vinodolskom. Hrvatski pjesnik, jezikoslovac i političar, od 1848. g. bio je vrlo djelatan u političkom životu, bio je zastupnik u Hrvatskom saboru, a određeno vrijeme i njegov predsjednik. Od 1873. do 1880. bio je hrvatski ban. Književnim se radom počeo baviti kao srednjoškolar. Prvenac mu je „Vinodolski dolče, da si zdravo“. U povijesti hrvatske književnosti najviše je poznat kao autor epa Smrt Smail-age Čengića. Umro je 4. kolovoza 1890. g. u Zagrebu.

Razglednica iz Hrvatske

Novi Vinodolski

U središnjem dijelu sjevernoga Hrvatskog primorja, iz stare frankopanske utvrde zvane Novigrad, razvio se i proširio uz morsku obalu grad Novi Vinodolski. Ovo povijesno političko i kulturno središte Vinodolske knežije kolijevka je skupine književnika iz porodice Mažuranić, s ponosom čuva uspomenu na Vinodolski zakon iz 1288. godine, najstariji hrvatski zakonski spomenik pisan brzopisnom glagoljicom. Zahvaljujući zimzelenoj vegetaciji i blagoj mediteranskoj klimi, čistom moru i zraku Novi Vinodolski postao je jedno od važnijih turističkih mjesta primorskoga kraja.

Književni kutak

Smrt Smail-age Čengića

Ivan Mažuranić

Djeco moja, hrabri zatočnici,
Vas je ova zemlja porodila,
Kršovita, ali vami zlatna.

Djedi vaši rodiše se tudijer,
Oci vaši rodiše se tudijer,
I vi isti rodiste se tudijer:
Za vas ljepše u svijetu
neima.

Djedi vaši za nj lijevahu
krvcu,

Oci vaši za nj lijevahu krvcu,
Za nj vi isti krvcu proljevate:
Za vas draže u svijetu neima.
Oro gnijezdo vrh timora vije,
Jer slobode u ravnici nije.
(Odlomak, III. pjevanje –
Četa)

Znate li

da je 12. kolovoza Međunarodni dan mladih. Povodom toga dana održavaju se razne tribine o nezaposlenosti mladih, razni koncerti, manifestacije, kulturna događanja, humanitarne akcije, te mnoga druga događanja koja uključuju sudjelovanje mladih, njihovih udruuga i državnih ustanova.

Engleska kao obećana zemlja

Hrvati u Mađarskoj poznati su po marljivosti, još i za socijalističkog poretka putovahu dujesta-trista kilometara na posao unutar zemlje, no danas su trendovi već drukčiji, udaljenost je možda ista, ali zemlja je druga. Nakon ulaska Mađarske u Europsku Uniju otvorile su se mogućnosti na tržištu rada i u zapadnoeuropskim zemljama. Mnogi koji stanuju blizu austrijske granice, tako i naši gradišćanski Hrvati, lako se odlučuju za posao u susjednoj zemlji, jer oni ne trebaju napustiti ni svoja ognjišta. Pomurski Hrvati također su dosta blizu Austriji, ali zbog veće daljine moraju na tjedan-dva napustiti svoje obitelji. Mlađi su se naraštaji uputili dalje, u Njemačku, Englesku, Švicarsku ili u neku drugu zemlju, tko radi bolje zarade, tko zbog dugogodišnje nezaposlenosti, a netko zbog znatizelje. Iz Sumartona i Serdahela više od pedeset mladih radi u udaljenijim europskim zemljama, a jednako toliko u susjednoj Austriji.

Sumartonkinja Nikoleta odabrala je dalju europsku zemlju, Englesku. Pošto je diplomirala ekonomiju na đurškom fakultetu i zaposlila se u načelnikovu uredu svoga rodnog mjesta, 2007. godine odlučila je napustiti Mađarsku i iskušati svoju sreću u Engleskoj.

Sedam je godina prošlo otkako si se uputila u Englesku, sjećaš li se još tih dana?

– Naravno, to je bila velika odluka u mom životu. Nakon diplome sam se zaposlila u Sumartonu, ali nekako nisam bila zadovoljna, željela sam nešto drugo i uvijek sam razmišljala o tome da odem u Englesku. Moj jedan prijatelj već je bio vani otprije, pa me je i on zvaao, ali tada tamo nije bilo radnoga mjesta, i ja sam se javila preko interneta. Neka mađarska tvrtka oglasila je da traže radnike za neki restoran u Engleskoj, i na to sam se javila. Imala sam sreću. Oni su mi sve riješili, i smještaj i posao. Došli su po mene u zračnu luku i sve su mi pomogli, a za to nisam trebala ni platiti. Bilo im je hitno jer tada se otvorio taj talijanski restoran gdje sam i ja radila. Otišla sam u četvrtak, a već u petak sam radila. Drugi tjedan sam već i plaću dobila.

Dakle onda si već dosta dobro znala engleski.

– I ja sam mislila da dobro znam, ali kada sam došla tamo, gotovo ništa nisam razumjela, no s vremenom sam, naravno, usvojila tamošnji izgovor.

Gdje si počela raditi?

– Bila sam konobarica u gradu Sodbury; bile su tamo dvije Mađarice, pa mi je tako lakše bilo; jedna od njih je moja najbolja prijateljica. Tada sam mnogo radila, svaki dan 11 sati, ali sam dobro zarađivala, no na to nisam bila fizički pripremljena, restoran je imao kat i morala sam mnogo po stubama hodati i dobila sam neku upalu zglobova, dva dana sam ležala, no, srećom, pomogli su mi neki lijekovi koje sam tamo kupila.

Nisi tada mislila da se vratiš doma?

– Ne, odluka mi je bila čvrsta.

Kako si se privikla na novu okolinu? Lako stječeš prijatelje?

– Nikad nisam lako stupala u dodir s ljudima, ali s onim Mađarima koji su bili tamo odmah sam se sprijateljila. Bili smo kao jedna obitelj, osjećali smo da možemo računati jedan na drugog. Tada mi nije bilo lako

Nikoleta Capari s nećakinjom u Sumartonu

jer kada sam otišla, bio je studeni, i za Božić nisam mogla kući, ali prijatelji su mi mnogo pomogli. Tu sam radila osam mjeseci, pa sam poslije prešla u grad Stevenage, malo bliže Londonu, tamo sam također radila kao konobarica, gdje sam dobila promaknuće i postala supervizorica (voditeljica). Posao je bio malo lakši, a i dobro plaćen. Mislim da su me svugdje prihvatili i uvijek sam nailazila na dobre ljude, sada već i u Engleskoj imam jako dobre prijateljice.

Kako se može živjeti iz te plaće, na što trebaš trošiti?

– Smještaj, odnosno podstanarstvo je skupo, zato sam sada odlučila kupiti stan.

Zar za sedam godina si uspjela toliko uštedjeti da si kupiš stan?

– Da, zapravo u početku sam trošila samo na podstanarstvo, na hranu nisam trebala trošiti jer sam je dobila besplatno na poslu, na zabavu nisam trošila jer sam

mного radila, pa na to nisam imala vremena. Želi li tko mnogo zaraditi, onda ne može imati privatni život. Sada radim već znatno lakši posao u gradu Hitchinu, radim kao voditeljica prodaje kod jedne tvrtke koja prodaje električne dijelove, memorije. Tu imam dosta slobodnoga vremena, radim samo osam sati i svaki vikend mi je slobodan, ne radim za vrijeme praznika. Doduše, ne zarađujem tako mnogo kao kad sam bila konobarica, ali još i sada mogu uštedjeti otprilike 30% svoje plaće. Imam dosta prijatelja, često idemo u pab, na koncerte, športska događanja, na izlete.

Jednom si i prekinula tamošnji boravak, zašto?

– Nakon dvije godine došla sam doma jer sam osjećala da mi je dosta, ali onda sam shvatila da mi nedostaje tamošnji život, osjećala sam se negdje između, htjela sam biti i tu i tamo, i onda sam se vratila.

Kažeš da ćeš kupiti stan u Engleskoj, dakle razmišljaš ostati tamo?

– Mnogi mi to kažu, ako tamo kupim stan, onda ću i ostati tamo. Ne znam, sada ću kupiti stan jer je podstanarstvo jako skupo i tako će mi mnogo više ostati od zarade, ali ne planiram daleku budućnost, i stan se može prodati ako ne želim više tamo biti. Ne znam kako bih se snašla u Mađarskoj, ne vidim što bih mogla raditi iako smo već razmišljale sa sestrom, koja živi u Sumartonu s mamom.

Još uvijek dobro govoriš hrvatski, jesi li imala priliku sresti Hrvate u Engleskoj?

– Hrvate nisam srela, samo Mađare, ali sada gdje radim, katkad vježbam hrvatski jezik, naime naša tvrtka trguje i s hrvatskim i sa slovenskim poduzetnicima, pa kada sam im se obratila hrvatski, bili su presretni. U početku mi je jako nedostajala hrvatska glazba i hrvatska kultura, jer nisam imala ni internet, sada preko interneta mogu slušati glazbu ili čitati. Lakše mi je da preko interneta mogu češće razgovarati sa svojimima.

Što ti najviše nedostaje u Engleskoj?

– Obitelj.

BAJA – U županijskom Domu narodnosti 17. srpnja održana je izvanredna sjednica Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije. Na njezinu početku Valerija Petrekanić Koszó prisegnula je kao nova zastupnica županijskog vijeća, nakon što je Bariša Dudaš podnio neopozivu ostavku, kao sljedeća na listi Saveza Hrvata u Mađarskoj. Predsjednik Joso Šibalin poželio joj je uspješan rad. Nakon toga vijeće je započelo s radom, bez rasprave je donijelo odluku o dodjeli potpore mjesnim hrvatskim samoupravama, sukladno nedavno potpisanom Ugovoru o suradnji i zajedničkim programima, na teret vlastitih izvora i jednake potpore Hrvatske državne samouprave. Svako od potpisnika čije će se priredbe održati tijekom ljeta, potvrđena je potpora u iznosu 100 tisuća forinta za ugovorom naznačene priredbe od šireg, regionalnog ili međunarodnog značenja. Osim toga vijeće je raspravljalo i odlučivalo o međuvremeno pristiglim molbama. Tako je jednoglasnom odlukom Vijeća na teret proračuna Županijske hrvatske samouprave dodijeljena potpora aljmaškoj Hrvatskoj samoupravi za hodočašće u Mariju Bistricu (70), čavoljskoj Hrvatskoj samoupravi za gostovanje u Čačincima (50), kalačkoj Hrvatskoj samoupravi za Županijski hrvatski dan i Spomen-dan biskupa Ivana Antunovića (100), te santovačkoj Hrvatskoj samoupravi za hodočašće bačkih Hrvata i prijateljskih naselja na santovačkoj Vodici i kulturni susret na tromeđi (100 tisuća forinta). Na kraju je bilo riječi o registraciji birača i predizbornim pripremama za jesenske izbore, 12. listopada.

PLAJGOR – Hrvatska samouprava dotičnoga sela po peti put organizira za svoje mješćane putovanje u Hrvatsku, od 16. augustuša. Kako nam je rekao Vince Hergović, načelnik, a ujedno i predsjednik plajgorske Hrvatske samouprave, već od 40 ljudi će se ganuti na put od dice do odraslih. Putni cilj je oput Malinska, Krk, Baška i Opatija, a čez pet dani bit će prilike i za kupanje u Jadranskom morju.

SANTOVO

Započela obnova dotrajale zgrade Hrvatske škole

U tijeku je obnova zgrade santovačke Hrvatske škole

Po završetku školske godine započela je unutarnja i vanjska obnova stare zgrade Hrvatske škole, takozvane «male škole» građene početkom 20-ih godina prošloga stoljeća, u kojoj je 1946. godine počela s radom Državna opća škola s hrvatskim nastavnim jezikom. Nekadašnja stara zgrada s četiri učionice, dograđena je i obnovljena 1986. godine, kada je proširena s tri učionice, zbornicom i ravnateljskim uredom, te skromnim predvorjem. Nakon domalo četrdeset godina dotrajala zgrada sazrela je za potpunu obnovu i osuvre-

njivanje. Zahvaljujući Hrvatskoj državnoj samoupravi, održavatelju santovačke škole od 2000. godine, ostvarit će se ulaganje vrijedno 19 milijuna forinta. Kako nam uz ostalo reče ravnatelj Joso Šibalin, u pitanju je posvemašnja obnova, izmjena krova s novim crijepom, izolacija, mijenjanje starih dotrajalih drvenih prozora i izlisanog poda, obnova strujnog voda i rasvjete školskih prostorija. Osuvremenjivanjem zgrade i poboljšanjem radnih uvjeta ujedno će se smanjiti i troškovi održavanja. Pošto je izvađen stari pod, obnovljen strujni vod

i rasvjeta, u tijeku je obnova krova, postavljanjem novih letava, folije i pokrivanjem novim crijepom. Slijedi izmjena prozora i vrata te izolacija zgrade. Radovi će biti dovršeni do jeseni, do početka nove školske godine.

Stipan Balatinac

